

## Kimlik ile Yaşam Doymu Arasındaki İlişkide Yakınlık ve Akademik Başarının Aracı Rolü

### Intimacy and GPA in the Relationship Between Identity and Life Satisfaction

Sevgi ÖZGÜNGÖR<sup>1</sup>

**Öz:** Bu çalışmanın temel amacı kimlik statülerinin üniversite öğrencilerinin yakınlık doymu, akademik başarı puanları ve yaşam doyumlarını yordama gücünün ideolojik ve kişilerarası alanlar ayrıştırılarak incelenmesi, cinsiyete göre farklılıklar olup olmadığının belirlenmesi ve kimlik statüleri ile yaşam doymu arasındaki ilişkide yakınlık doymu ve akademik başarının aracı rolünün test edilmesidir. Bu amaçla 490 kız ve 183 erkek olmak üzere toplam 673 öğrenciden Genişletilmiş Objektif Ego Kimlik Statüleri Ölçeği, Çok Boyutlu İlişki Ölçeği ve Yaşam Doymu Ölçeği kullanılarak veri toplanmıştır. Yapılan regresyon analizleri, yakınlık doyumunun kişilerarası moratoryum, kişilerarası dağılık ve kişilerarası başarı statüleri tarafından, akademik başarı puanlarının ideolojik başarı ve kişilerarası moratoryum tarafından, yaşam doyumunun ise ideolojik moratoryum, ideolojik başarı, kişilerarası bağımlı ve kişilerarası moratoryum statüleri tarafından yordandığını göstermektedir. Bulgular aynı zamanda, yakınlık doyumunun yaşam doymu ile ideolojik alanda bağımlı ve moratoryum, kişilerarası alanda ise moratoryum arasındaki ilişkide aracı rolü bulunduğunu ortaya koymuştur. Son olarak, elde edilen ilişkiler kız ve erkek öğrenciler için bazı farklılıklar göstermektedir.

**Anahtar Kelimeler:** ego kimlik statüsü, yaşam doymu, yakınlık doymu, üniversite öğrencilerinde kimlik gelişimi

**Abstract:** The purposes of this study were (a) to determine whether university students' identity status predict intimacy satisfaction, academic achievement score (GPA) and life satisfaction by differentiating interpersonal and ideological domains (b) to test whether there are gender differences in the relationship between identity status and dependent variables (c) to test the mediator roles of intimacy satisfaction and GPA in the relationship between identity status and life satisfaction. A total of 673 college students (490 female and 183 male) responded to items of Extensive Objective Measure of Ego Identity Status, Life Satisfaction Index and Multidimensional Relationship Questionnaire. Regression analyses indicated that the predictors of intimacy satisfaction were interpersonal moratorium, interpersonal diffusion and interpersonal achievement status. Main predictors of academic achievement were ideological achievement and interpersonal moratorium and predictors of life satisfaction were ideological moratorium, ideological achievement, interpersonal foreclosure and interpersonal moratorium. Intimacy satisfaction mediated the relationship between identity status and life satisfaction. Finally, there were gender differences in the relationships among variables.

**Keywords:** ego identity status, life satisfaction, intimacy satisfaction, identity development of university students

Erikson'ın kişilik gelişimine yönelik kuramsal öğretilerine dayalı olarak Marcia tarafından oluşturulan kimlik statüleri kavramına göre kimlik kazanımı, rollere ilişkin olası seçeneklerin aktif olarak ele alınıp alınmaması (araştırma) ve kim olduğuna ilişkin bir karara ulaşıp ulaşılmadığı (bağlanma) kriterlerine dayalı olarak tanımlanan dört farklı kimlik statüsü çerçevesinde değerlendirilmektedir.

Her ne kadar gelişimsel olarak hiyerarşik bir yapıya sahip olup olmadığı konusunda tartışmalar devam etse de (Beyers ve Seiffge-Krenke, 2010; Kroger, Martinussen ve Marcia, 2010) genel olarak kimlik gelişimi bağlanmaya yönelik herhangi bir araştırmanın başlatılmadığı dağılık (kargaşalı, kimlik arayışı), araştırma olmaksızın bağlanmanın olduğu bağımlı (erken, ipotekli, körü körüne), araştırmanın yoğun

<sup>1</sup> Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi, Denizli, E-mail: sozgun@pau.edu.tr

olduğu ancak bağlanmanın olmadığı moratoryum (kararsız, askıya alınmış) ve kim olunabilirliğe ilişkin farklı seçeneklerin aktif şekilde araştırılmasına dayalı bağlanmayla tanımlanan başarılı kimlik statüsüne uzanan dört basamaklı bir süreç olarak betimlenmektedir (Marcia, 1966). Erikson'a göre ego kimlik kazanımı, gerek geçmiş yılların sentezine dayalı olarak daha sonraki yıllarda devam eden gelişim sürecine bir temel oluşturması, gerekse yetişkinlik yıllarındaki pek çok yaşam kararlarında referans noktası oluşturarak yaşama yön vermesi açısından ergenlik ve genç yetişkinlik yıllarının en önemli gelişim görevlerinden birisini teşkil eder (Arnett, 2000; Erikson, 1950, 1968). Nitekim, Erikson'ın kuramsal öğretileri doğrultusunda oluşturulan çalışmalar, kültürün sunduğu farklı seçeneklerin aktif bir şekilde ele alınarak kimliğin araştırılmasını içeren moratoryum ve bu araştırma sonucu belli bir kimliğe adanmışlığın gerçekleştiği başarı statüsünden oluşan üst düzey kimlik statülerini olumlu psikososyal davranışlarla ilişkilendirirken, kimliğe yönelik temel sorunların henüz irdelenmeye başlanmadığı dağınık kimlik statüsünün sıklıkla uyumu zorlaştırıcı değişkenlerle ilişkilendirildiği görülmektedir. Örneğin, Ceyhan, (2010) ergenlerde problemlerle internet kullanımının başarılı kimlik statüsü ile ters, kimlik arama ile ise pozitif yönde ilişkili olduğunu belirtmiştir. Bacanlı, (2012) başarılı kimlik statülerindeki bireylerin mantıklı karar verme stratejilerini benimserken, dağınık, bağımlı ve moratoryum statülerindeki bireylerin içtepisel ve kararsızlık stillerini daha sık kullandıklarını ortaya çıkarmıştır. Padilla-Walker, Barry, Carroll, Madsen ve Nelson'e göre, (2008) dağınık kimlik statüsündeki bireyler ancak yaptıkları davranışlar diğerleri tarafından ödüllendirilecekse yardım etme eğilimde bulunmaktadır ve düşük duygusal, özgeci, itaatkâr ve gizli olumlu sosyal eğilim düzeylerine sahiptirler. Buna karşılık yazarlar en yüksek özgeci olumlu sosyal davranış eğilimlerine başarılı kimlikteki bireylerin sahip olduklarını belirtmişlerdir. Erlanger (1998) hem başarılı kimlik statüsünün, hem de seçeneklerin aktif olarak ele alınarak değerlendirildiği moratoryum statüsünün daha yüksek seviyede empatik ilgi puanlarıyla ilişkili olduğunu belirtmiştir. Bukobza (2009) henüz herhangi bir ögeye bağlanmanın söz konusu olmadığı moratoryum ve dağınık statüleri ile isyankarlık ve riskli davranış arasında pozitif, bağımlı kimlik ile isyankarlık arasında ise olumsuz yönde bir ilişki olduğunu tespit etmiştir.

Kimlik gelişimi psikososyal değişkenlerle ilişkilendirildiği gibi, akademik davranışlarla da ilişkili bulunmuştur. Geçmiş çalışmalar kimlik kazanımını akademik başarı puanı (Cross ve Allen, 1970),

akademik performans ve akademik doyum (Waterman ve Waterman, 1970; Waterman ve Waterman, 1972) ile ilişkilendirirken, daha güncel çalışmalar da bu bulguları destekler niteliktedir. Lounsbury, Huffstetler, Leong ve Gibson (2005) kimlik hissine sahip olmanın üniversite öğrencilerinin akademik başarı puanlarındaki varyansın % 9'unu açıkladığını belirtirken, Shanahan ve Pychyl (2007) erteleme davranışının başarılı kimlik statüsüyle olumsuz yönde, bağımlı ve moratoryum statüleriyle ise olumlu yönde anlamlı ilişkiler gösterdiğini ortaya koymuşlardır. Türkiye'de Balkaya ve Ceyhan (2007) akademik başarı düzeyi yüksek öğrencilerde kimlik duygusuna ilişkin puanların daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

Başarılı kimlik statüsü ile bahsedilen değişkenlerin de yer aldığı pek çok istendik psikososyal ve akademik davranışın ilişkilendirilmesi sonucu son yıllarda, kimlik statüleri ile iyilik hali arasındaki ilişkiler konusu araştırmacıların ilgi odağı haline gelmiştir. Bu çalışmaların genel yargısı bağımlılık düzeyinin düşük, ancak seçeneklerin aktif bir şekilde ele alınarak araştırıldığı ve henüz kimliğe ait yaşam kararlarının belirsiz olduğu moratoryum statüsündeki bireylerin en düşük iyilik haline sahip oldukları şeklinde olsa da (Meeus, Ledema, Helsen ve Vollebergh, 1999; Seaton, Scottham ve Sellers, 2006) çalışmalarda yer alan katılımcıların özelliklerine göre sonuçların farklılaştığı da görülebilmektedir. Waterman (2007) kimlik statülerinin iyilik halinin öznel, psikolojik ve hedeflere ulaşabildiğini hissetmeye dayalı iyilik hali olmak üzere üç farklı formuyla ilişkilerini incelediği çalışmada, moratoryum ve dağınık kimlik statülerinin iyilik halini ters yönde yordarken başarılı kimlik statüsünün iyilik halini pozitif yönde yordadığını ortaya koymuştur. Buna karşılık Alman ve Kamerunlu öğrencileri kıyasladığı çalışmalarında Hofer, Kärtner, Chasiotis, Busch ve Kiessling (2007) Kamerunlu öğrencilerin iyilik halinin tek yordayıcısının başarılı kimlik statüsü iken Alman katılımcılar için iyilik halinin yordayıcılarının iyilik halini pozitif yönde yordayan başarılı kimlik statüsü ile olumsuz yönde yordayan bağımlı kimlik statüsü olduğunu belirtmişlerdir. Türk ergen öğrencileri ile çalışan Eryılmaz ve Aypay'ın çalışmasında (2011) Alman öğrencilerinde olduğu gibi, öznel iyi oluşu başarılı kimlik statüsü pozitif yönde yordarken bağımlı kimlik statüsü olumsuz yönde yordamış ve dağınık ve moratoryum statüleri ergenlerin iyilik halini yordamada etkisiz bulunmuştur. Öte yandan, Özgüngör (2009), Waterman'ın (2007) çalışmasına paralel olarak üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunun başarılı kimlik tarafından pozitif yönde, dağınık ve moratoryum statülerince ise olumsuz yönde yordandığını ortaya koymuştur. Bu sonuçlar ait olduğu bağlamın işlevi sonucu oluşan kimliğin

iyilik hali ve ilgili değişkenlerle olan ilişkisinin daha iyi anlaşılabilmesi için farklı kültürel yapılara sahip örneklerle farklı bağlamlarda çalışmaların devamına ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır.

Alan yazında kimlik statüleri ile sıklıkla ilişkilendirilen bir diğer değişken ise yakınlıktır. Erikson'ın özgün kuramsal açıklamaları diğerleriyle yakın ve içten bir ilişkinin kurulabilmesi için yaşam hedefleri ve kim olduğu konusunda bireyin belirgin fikirleri olması gerektiği şeklindedir. Bu kuramsal çerçeve doğrultusunda oluşturulan zengin alan yazını sentezleyen Arseth, Kroger, Martinussen ve Marcia'nın (2009) metaanaliz sonuçlarına göre, kuramsal beklentilerin doğrultusunda daha üst düzey kimlik statülerinin daha yüksek yakınlık düzeyleri ile ilişkili olduğu ortaya konmuş ve bu ilişkinin erkekler için daha belirgin olduğu sonucuna varılmıştır. Buna karşılık, halen alan yazında sıklıkla kimlik oluşturmanın olumlu etkilerinin bireyin aktif araştırmalarına dayalı bilinçli seçimleri aracılığıyla mı, yoksa bu tür bir araştırma olmaksızın da olsa bireyin bir kimliğe bağlanarak yaşamında bir yön ve anlam oluşturması aracılığıyla mı olduğu konusunda tartışmalar yer almaktadır (örn., Johnson, Ken ve Yale, 2012; Waterman, 1999). Türkiye'de de kimlik statüleri ile yakınlık arasındaki ilişki sınırlı sayıda çalışmada ele alınmış ve başarılı kimlik statüsündeki bireylerin moratoryum ve dağınık kimlik statülerindeki bireylere göre daha az yalnızlık düzeylerine sahip oldukları belirtilmiştir (Arslan, Hamarta, Özyeşil ve Saygın, 2011). Bu durumda her ne kadar mevcut çalışmalar kimlik gelişimi ile yakınlık arasındaki ilişkinin anlaşılması açısından bilgi sağlayıcı olsa da, gerek Türkiye'deki çalışmaların sayısının yetersiz olması, gerekse yurtdışında yapılan çalışmalarda da çelişkilerin sürmesi nedeniyle kimlik gelişimi ile yakınlık arasındaki ilişkiyi irdeleyen ek çalışmalara ihtiyaç duyulduğu ortaya çıkmaktadır.

Alan yazında yarım asıra yakın bir süredir psikososyal gelişim alanının önemli bir araştırma konusu olarak yerini koruyan kimlik statüsüne yönelik çalışmalar sonucu (Berzonsky ve Adams, 1999) pek çok değişken arasındaki ilişkinin irdelendiği zengin bir bilgi birikimi oluşmasına karşılık bu değişkenler arasındaki ilişkilerin doğası ve ilişkileri yaratan mekanizmalar hakkında elde edilen bilgi birikimi sınırlıdır. Bu yüzden bu çalışmada bu mekanizmaların daha iyi anlaşılabilmesi amacıyla kimlik statüsüyle sıklıkla ilişkilendirilen iyilik hali, yakınlık ve akademik başarıya yönelik çalışmaların bulgularının birleştirilerek yaşam doyumunun kimlik statüleriyle ilişkilerinin bağlamsal olarak incelenmesi hedeflenmektedir. Ayrıca, alan yazında kimlik gelişiminin ergenlik döneminde billurlaşmadığı ve

bu yüzden kimlik gelişimi ile ilintili değişkenler arasındaki ilişkilerin genç yetişkinlikte daha belirgin olacağına ilişkin öneriler doğrultusunda bu çalışma ergenler değilde genç yetişkinlik dönemindeki üniversite öğrencileriyle yürütülmüştür.

Üniversite öğrencilerinin iyilik halini belirlemeye yönelik çalışmalar, akademik başarı düzeyi (Cenkseven ve Akbaş, 2007; Dost, 2007) ve yakınlık doyumuna ilişkin algıların öznel iyi oluşun önemli yordayıcıları arasında olduğunu göstermektedir (Dost, 2007; Powers, 2008). Bu durumda, yaşam doyumları ile gerek yakınlık doyumları gerekse akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişkiler ve kimlik statüleri ile yaşam doyumunu arasındaki ilişkiler birarada ele alındığında, üniversite öğrencilerinin yaşam doyumları ile kimlik statüleri arasındaki ilişkide yakınlık doyumları ve akademik başarı puanlarının aracı değişken olduğu sayılına ulaşılabilir. Yakınlığın temel işlevlerinden birisinin bireyin değer ve inançları konusunda onay sağlaması olduğu bulgusuna (Wright, 1978) dayalı olarak bu çalışmada, yakınlık doyumunun bağlanmanın gerçekleştiği başarı ve bağımlı kimlik statülerinde daha yüksek olması, henüz kimlik duygusunun oluşmadığı ve yaşam hedeflerinin belirlenmesine temel oluşturan bağlanmanın olmadığı dağınık ve moratoryum statülerinde ise düşük olması beklenmektedir. Akademik başarı puanlarının ise kimliğin bağlanma boyutundan çok araştırma boyutuyla ilgili olması beklenmektedir. Şöyle ki, kim olduğuna ilişkin aktif bir şekilde seçenekleri araştırmış ya da araştırmakta olan bireylerin bu tür soruları araştırmaya henüz başlamamış ya da bu tür sorulara başkaları tarafından verilmiş cevapları araştırmadan benimseyen dağınık ve bağımlı statüdeki bireylere nazaran öğrenmeye daha ilgili olmaları beklenir. Diğer bir deyişle bu çalışmada başarılı ve bağımlı kimlik statülerinin yakınlık doyumuyla, yakınlık doyumunun da algılanan yaşam doyumuyla ilişkili olması, başarılı ve moratoryum statülerinin ise akademik başarı aracılığıyla yaşam doyumuna olumlu etki yaratması beklenmektedir. Dağınık statüsünün her iki durumda da olumsuz etkiler yaratarak algılanan yaşam doyumunda azalmaya neden olması beklenmektedir.

Kimlik statüleri genel olarak dört alt boyutta toplansa da, aslında ideolojik ve kişilerarası olmak üzere iki temel alan çerçevesinde de ele alınabilmektedir. İdeolojik kimlik alanı mesleki, din, politik ve yaşam stilleri, kişilerarası alan ise arkadaşlık, romantik ilişkiler, cinsiyet rolleri ve boş zaman etkinliklerinden oluşmaktadır. Her iki alan da dağınık, bağımlı, moratoryum ve başarı alt ölçeklerine sahiptir. Her ne kadar alan yazında genellikle kimlik statüleri bu iki alan çerçevesinde sıklıkla değerlendirilmese de, üniversite

öğrencilerinde kişilerarası alt boyutlar ile ideolojik alana ait alt boyutların etkilerinin farklı olabileceği düşüncesiyle bu çalışmada analizler her bir alana ait alt boyutların etkisi ayrıştırlarak yapılmıştır. İdeolojik alanda başarılı kimlik oluşturamamış öğrencilerin mesleklerine yönelik anlamlı hedefler oluşturmakta da zorlanacağı sayılıştından yola çıkarak bu çalışmada akademik başarı puanlarının daha çok ideolojik alana ait boyutlarla ilgili olması, yakınlık doyumunun ise kişilerarası alana ait alt boyutlarla daha yakından ilişkili olması beklenmektedir. Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarının ise alan yazında hem akademik başarı hem de yakınlıkla ilişkili olduğunu gösteren pek çok çalışmanın ışığında her iki alanla da ilişkisinin benzer olacağı beklenmektedir. Ayrıca, alan yazında erkeklerin kimlik gelişimlerinin yeterlilik ve bilgi üzerine kurulu iken, kadınların kimlik sorunlarının daha çok diğerlerinin nazarında kim ve nasıl biri olduğu soruları çerçevesinde çözümlendiğini gösteren çalışmalar (Hodgeson ve Fischer, 1979) ışığında, bu çalışmada kız ve erkek öğrenciler için kimlik gelişimi ile ilgili değişkenler arasındaki ilişkilerin de farklılaşması beklenmektedir. Spesifik olarak, kız öğrenciler için kimlik statüleri ile yaşam doyumları arasındaki ilişkide yakınlık doyumunun aracı rolünün daha belirgin olması, erkeklerde ise kimlik statüsü ile yaşam doyumları arasındaki ilişkinin akademik başarı ve daha az önemle yakınlık doyumunu aracılığı ile olması beklenir.

Özetle, bu çalışmanın temel amaçları (a) üniversite öğrencilerinde kimlik statülerinin yakınlık doyumunu yordama gücünün belirlenmesi ve bu ilişkinin kız ve erkek öğrenciler için farklılaşıp farklılaşmadığının test edilmesi, (b) üniversite öğrencilerinde kimlik statülerinin akademik başarı puanlarını yordama gücünün belirlenmesi ve bu ilişkinin kız ve erkek öğrenciler için farklılaşıp farklılaşmadığının test edilmesi, (c) üniversite öğrencilerinde yaşam doyumları ile kimlik statüleri arasındaki ilişkide yakınlık doyumları ve akademik başarı değişkenlerinin aracı rollerinin incelenmesi, (d) üniversite öğrencilerinde yaşam doyumları ile kimlik statüleri arasındaki ilişkide yakınlık doyumları ve akademik başarılarının olası aracı rolünün cinsiyete göre değişip değişmediğinin belirlenmesidir.

### Yöntem

#### Örneklem

Bu çalışmanın katılımcıları 2010-2011 Güz döneminde Ege Bölgesindeki bir devlet üniversitesindeki Eğitim Fakültesinin PDR, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği ve Resim Öğretmenliği ABD'lerinde eğitim görmekte olan 490 kız ve 183 erkek olmak üzere toplam 673

birinci (n=175), ikinci (n=253), üçüncü (n=121) ve dördüncü (n=120) sınıf öğrencileridir (4 öğrenci sınıf düzeyini belirtmemiştir). Öğrencilerin yaşları 18 ile 25 arasında değişmekteydi = 19,93 (ss =2,35) Öğrencilerin akademik başarı puanları ise 1.92 ile 3.79 arasında değişmekteydi = 2,56 (ss =.79).

#### Veri Toplama Araçları

**Genişletilmiş Objektif Ego Kimlik Statüleri Ölçeği (EOM-EIS):** Öğrencilerin kimlik statülerini belirlemek amacıyla Marcia tarafından geliştirilen (1966), Bennion ve Adams (1986) tarafından gözden geçirilerek hazırlanan ve Türkçe uyarlaması Oskay (1998) tarafından yapılan Genişletilmiş Objektif Ego Kimlik Statüleri ölçeği kullanılmıştır. Altmış dört maddelik bu ölçek dört alt boyuta sahip olup, Marcia'nın tanımladığı ideolojik ve kişilerarası alanlarında yer alan dört farklı kimlik statüsünü ayrıştıtır: Başarılı kimlik, moratoryum, bağımlı kimlik, dağınık kimlik. Ölçek 6'lı Likert tipi ölçek olup, katılımcılardan ölçekte belirtilen her bir maddenin kendileri için geçerliğini belirtmeleri istenmiştir. Bu çalışmada kullanılan alt ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları .55 ile .85 arasında değişmektedir.

**Çok Boyutlu İlişki Ölçeği:** Katılımcıların yakınlık ilişkilerine ilişkin doyum düzeylerini ölçmeye yönelik olarak Snell, Schicke ve Arbeiter (2002) tarafından geliştirilen ve Türkçeye uyarlama çalışmaları Büyüksahin (2005) tarafından yapılan Çok Boyutlu İlişki Ölçeğinin yakınlık doyumları alt boyutu kullanılmıştır. Bu çalışmada yakınlık doyumları alt boyutuna ait iç tutarlılık katsayısı .81'dir.

**Yaşam Doyumu Ölçeği (SWLS):** Bu çalışmada iyilik halinin bilişsel boyutu olarak tanımlanan yaşam doyum düzeyini belirlemek amacıyla orijinal olarak Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilen ve Türkçeye uyarlama çalışmaları Köker (1991) tarafından yapılan Yaşam Doyumu Ölçeği (SWLS) kullanılmıştır. SWLS, bireyin yaşam niteliğine ilişkin algılarını ve yaşamdan aldığı doyumları belirten beş sorudan oluşan bir Likert ölçeğidir. Her madde 1-7 arasında puan almaktadır. Ölçekten alınan puanlar yükseldikçe yaşam doyumları yükselmektedir. Bu çalışmada ölçeğin iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı .79 olarak bulunmuştur.

**Başarı Puanı:** Öğrencilerin başarı puanları öğrencilerden akademik transkriplerinde yer alan akademik başarı puanlarını belirtmeleri istenerek elde edilmiştir. Ancak öğrencilerin sadece yarısı (% 49) akademik başarı puanlarını belirtmişlerdir. Eksik verinin belli bir örüntü oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla yapılan analiz eksik verinin rastgele olduğunu göstermiştir (Little's MCAR test: Chi-Square = 433.459, Sig. = .498).

### İşlem ve verilerin analizi

Veriler, ders sırasında ölçekleri doldurmaya gönüllü olan bireylerden elde edilmiştir. Verilerin analizinde SPSS 16.0 paket programı kullanılmış ve doğrusal regresyon çözümlemesi tekniklerinden yararlanılmıştır.

### Bulgular

Bulgular kısmında araştırmanın temel sorularına paralel olarak sırasıyla kimlik statülerinin yakınlık doyumunu yordama gücü, kimlik statülerinin akademik başarıyı yordama gücü, kimlik statüleri ile yaşam doyumunu arasındaki ilişkide yakınlık doyumunu ve akademik başarının aracı rollerini test etmek amacıyla ayrı regresyon analizleri yapılmıştır. Her bir analiz için cinsiyete göre farklılıklar olup olmadığını belirlemek amacıyla SPSS'in Split file seçeneği kullanılarak kız ve erkek öğrenciler için iki farklı regresyon analizi yapılmıştır. Araştırmada aracı değişkenin rolü incelenirken Baron ve Kenny'nin (1986) kriterleri kullanılmıştır. Bu ölçütlere göre (1) yordayıcı (kimlik statüleri) ve yordanan değişken (yaşam doyumunu) arasındaki ilişki anlamlı olmalıdır, (2) aracı değişken (yakınlık doyumunu ve GPA) ve yordayıcı değişken (kimlik statüleri) arasındaki ilişki anlamlı olmalıdır, (3a) hem aracı değişken hem de yordanan değişken eş zamanlı olarak regresyon analizine girildiğinde, her iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olmalıdır, (3b) aracı değişken ve

yordayıcı değişken eş zamanlı olarak regresyon analizine girildiğinde daha önce yordayıcı ve yordanan değişken arasında var olan ilişkinin anlamlılık düzeyi azalmalıdır (kısmi aracılık) ya da tamamen kaybolmalıdır (tam aracılık) (Baron ve Kenny, 1986). Bu kriterlerin karşılanıp karşılanmadığını belirlemek amacıyla yapılan analizler yakınlık doyumunu için karşılandığını, ancak akademik başarı puanları ile yaşam doyumunu arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığını ortaya koymuştur. Bu yüzden analizlerin son aşamasında sadece yakınlık doyumunun aracı rolü incelenmiştir. Araştırmanın temel sorularına uygun olarak yapılan analizler aşağıda sırasıyla verilmiştir.

### Kimlik Statülerinin Üniversite Öğrencilerinin Yakınlık Doyumunu Yordama Gücü

Üniversite öğrencilerinin yakınlık doyum düzeylerinin kimlik statüleri tarafından yordama gücünü belirlemek amacıyla yapılan basamaklı regresyon analizine göre yakınlık doyumunu yordayan kimlik statüleri olumsuz yordayıcılar olan kişilerarası dağınık ( $\beta = -.25$ ) ve moratoryum ( $\beta = -.20$ ) ve olumlu yordayıcı olan kişilerarası başarı ( $\beta = .19$ ) statüleridir ( $R=.435$ ,  $R^2=.189$ ,  $F=11,686$ ,  $p < .001$ ). Bu üç statü yakınlık doyumunun %19'unu açıklamaktadır. Yakınlık doyumunu yordayan kimlik statülerinin kız ve erkek öğrenciler için farklılaşmış olduğunu belirlemek amacıyla yapılan regresyon analiz sonuçları Tablo 1'de sunulmuştur.

**Tablo 1.** Cinsiyetlere göre Üniversite Öğrencilerinin Kimlik Statülerinin Yakınlık Doyum Düzeylerini Yordama Gücüne İlişkin Regresyon Analiz Sonuçları

Kız Öğrenciler İçin	B	SEB	Beta	t	Sig.
Kişilerarası Dağınık	-.039	.010	-.272	-3.981	.000***
Kişilerarası Moratorium	-.027	.010	-.186	-2.643	.009**
Kişilerarası Başarı	.029	.009	.206	3.163	.002**
$(R=.483, R^2=.234, F=11.201, p<.01)$					
Erkek Öğrenciler İçin	B	SEB	Beta	t	Sig.
Kişilerarası Moratorium	-.037	.016	-.295	-2.267	.026*
$(R=.210, R^2=.044, F=4.957, p<.05)$					

\*  $p < .05$ ; \*\*  $p < .01$

Kız ve erkek öğrenciler için yapılan ayrı analizler kız öğrencilerin yakınlık doyumunun kişilerarası dağınık ve moratoryum tarafından olumsuz, kişilerarası başarı tarafından ise olumlu yönde yordandığını ortaya koymaktadır. Kız öğrenciler için bu üç statü toplam varyansın % 23'ünü açıklarken erkek öğrencilerin yakınlık doyum düzeyinin tek yordayıcısı yakınlık doyumundaki varyansın % 4'ünü olumsuz yönde yordayan kişilerarası moratoryumdur.

### Kimlik Statülerinin Akademik Başarı Puanını Yordama Gücü

Kimlik statülerinin üniversite öğrencilerinin akademik başarı puanlarını yordama gücünü belirlemek amacıyla yapılan regresyon analizi, kimlik statülerinden ideolojik başarının olumlu yönde ( $\beta = .28$ ), kişilerarası başarı puanının ise olumsuz yönde ( $\beta = -.31$ ) anlamlı yordayıcı olduğunu göstermiştir ( $R=.350$ ,  $R^2=.123$ ,  $F=2.295$ ,  $p < .001$ ). Kız ve erkek öğrenciler için yapılan ayrı regresyon analizleri kimlik

statülerinin akademik başarı puanlarını sadece kız öğrenciler için yordama gücünün anlamlı olduğunu ortaya koymuştur (erkek öğrenciler için  $R=.509$ ,  $R^2=.259$ ,  $F=2.051$ ,  $p > .06$ ). Bu nedenle sadece kız

öğrencilere ait olan bulgular burada sunulmuştur. Kız öğrencilerinin akademik başarı puanlarının yordayıcıları kişilerarası başarı, ideolojik başarı ve kişilerarası dağıntık statüleridir (Tablo 2).

**Tablo 2.** Kız Öğrenciler için Üniversite Öğrencilerinin Kimlik Statülerinin Akademik Başarı Puanını Yordama Gücüne İlişkin Regresyon Analiz Sonuçları

Kız Öğrenciler İçin	B	SEB	Beta	t	Sig.
İdeolojik Başarı	.025	.009	.323	2.769	.007**
Kişilerarası Dağıntık	-.020	.008	-.288	-2.432	.017*
Kişilerarası Başarı	-.018	.008	-.248	-2.276	.025*
(R=.366, R <sup>2</sup> =.134, F=2.140, p<.01)					

\*  $p < .05$ ; \*\*  $p < .01$

### Üniversite Öğrencilerinde Kimlik Statüleri ile Yaşam Doymu Arasındaki İlişkide Yakınlık Doymununun Aracı Rolü

Üniversite öğrencilerinde yaşam doymu ile kimlik statüleri arasındaki ilişkide yakınlık doymununun aracı rolünü incelemek amacıyla yapılan basamaklı regresyon analizinin ilk basamağında

ideolojik moratoryum ve kişilerarası moratoryumun yaşam doymunu olumsuz yönde, ideolojik başarı ve kişilerarası bağımlı statülerinin ise olumlu yönde yordadığı görülmektedir. Yakınlık doymununun regresyona girmesinden sonra ise kişilerarası moratoryum statüsü anlamlılık düzeyini yitirmiştir (Tablo 3).

**Tablo 3.** Üniversite Öğrencilerinde Kimlik Statüleri ile Yaşam Doymuları Arasındaki İlişkide Yakınlık Doymununun Aracı Rolüne İlişkin Regresyon Analiz Sonuçları

Basamak	B	SEB	Beta	t	Sig.	
1	İdeolojik Moratorium	-.020	.006	-.158	-3.080	.002
	İdeolojik Başarı	.015	.007	.101	2.177	.030
	Kişilerarası Bağımlı	.019	.006	.161	3.018	.003
	Kişilerarası Moratorium	-.016	.006	-.116	-2.470	.014
(R=.345, R <sup>2</sup> =.119, F=11.225, p<.001)						
2	İdeolojik Moratorium	-.018	.006	-.146	-3.027	.003
	İdeolojik Başarı	.017	.006	.116	2.670	.008
	Kişilerarası Bağımlı	.016	.006	.134	2.673	.008
	Kişilerarası Moratorium	-.006	.006	-.046	-1.026	.305
	Yakınlık Doymu	.343	.036	.354	9.500	.000
(R=.474, R <sup>2</sup> =.225, F=90.242, p<.001)						

\*  $p < .05$ ; \*\*  $p < .01$

Kız ve erkek öğrenciler için yaşam doymu ile kimlik statüleri arasındaki ilişkide yakınlık doymununun aracı rollerinin farklılaşp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yapılan analizlere göre kız öğrenciler için analizinin ilk basamağında ideolojik bağımlı ve ideolojik moratoryum statüleri yaşam doymununun olumsuz yönde, ideolojik başarı ve kişilerarası bağımlı statülerinin olumlu yönde anlamlı olduğu, yakınlık doymununun regresyona girmesinden sonra ise ideolojik dağıntık statüsünün de anlamlı olduğu ve ideolojik bağımlı ve ideolojik moratoryum

statülerinin anlamlılığını yitirdiği görülmektedir (Tablo 4). Erkek öğrenciler için yaşam doymununun yordayıcıları ideolojik ve kişilerarası moratoryum statüleridir. Yakınlık doymununun analize girmesi ise sadece kişilerarası moratoryumun anlamlı etkisini yok etmiştir. Bu sonuçlar kimlik statüleri ile yaşam doymu arasındaki ilişkide yakınlık doymununun aracı rolü taşıdığına ilişkin sayıltıyı tüm örneklem için kişilerarası moratoryum için, kız öğrenciler için ideolojik bağımlı ve ideolojik moratoryum için, erkek öğrenciler için ise yine kişilerarası moratoryum için destekler niteliktedir.

**Tablo 4.** Kız ve Erkek Öğrenciler İçin Kimlik Statüleri ile Yaşam Doyumları Arasındaki İlişkide Yakınlık Doyumunun Aracı Rolüne İlişkin Regresyon Analiz Sonuçları

Kız Öğrenciler İçin						
Basamak		B	SEB	Beta	t	Sig
1	İdeolojik Bağımlı	-.017	.007	-.144	-2.310	.021
	İdeolojik Moratorium	-.015	.008	-.120	-1.936	.050
	İdeolojik Başarı	.021	.008	.137	2.478	.014
	Kişilerarası Bağımlı	.022	.007	.179	2.927	.004
(R=.351, R2=.123, F=8.437, p<.001)						
2	İdeolojik Dağınık	-.017	.008	-.106	-2.086	.037
	İdeolojik Bağımlı	-.012	.007	-.102	-1.723	.086
	İdeolojik Moratorium	-.012	.007	-.096	-1.621	.106
	İdeolojik Başarı	.023	.008	.156	2.960	.003
	Kişilerarası Bağımlı	.019	.007	.157	2.711	.007
	Yakınlık Doyumu	.317	.043	.332	7.357	.000
(R=.460, R2=.212, F=54.125, p<.001)						
Erkek Öğrenciler İçin						
Basamak		B	SEB	Beta	t	Sig.
1	İdeolojik Moratorium	-.031	.012	-.248	-2.666	.008
	Kişilerarası Moratorium	-.026	.011	-.208	-2.373	.019
(R=.420, R2=.176, F=4.599, p<.001)						
2	İdeolojik Moratorium	-.031	.011	-.248	-2.964	.003
	Kişilerarası Moratorium	-.013	.010	-.101	-1.252	.212
	Yakınlık Doyumu	.438	.068	.422	6.487	.000
(R=.582, R2=.304, F=42.085, p<.001)						

\* p&lt;.05; \*\* p&lt;.01

### Tartışma

Bu çalışmanın temel amaçları üniversite öğrencilerinde kimlik statülerinin yakınlık doyumu ve akademik başarı puanlarını yordama gücünün belirlenmesi, kimlik statüleri ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide yakınlık doyumu ve akademik başarı puanlarının aracı rollerinin test edilmesi ve olası cinsiyet farklılıklarının belirlenmesidir. Araştırmanın ilk amacına yönelik olarak yapılan analizler kimlik statülerinin yakınlık doyumunun anlamlı yordayıcıları olduğunu, araştırmanın sayıltıları doğrultusunda henüz bağlanmanın olmadığı dağınık ve moratoryum statüleriyle olumsuz, başarı ile ise olumlu ilişkileri olduğunu ve bu ilişkilerin kız öğrenciler için daha belirgin olduğunu ortaya koymuştur. Kişilerarası başarı statüsü ile yakınlık doyumu arasındaki olumlu ilişki Erikson'ın (1968) gerçek bir yakınlık ilişkisinin ancak başarılı kimlik gelişimi sonucu oluşabileceği şeklindeki kuramsal açıklamalarını destekler nitelikte ve geçmiş çalışmaların bulgularıyla uyumludur. Ancak, alan

yazında üst düzey olarak kabul edilen moratoryumla yakınlık arasındaki olumlu ilişki ve kimlik statüleri ile yakınlık arasındaki ilişkinin kız öğrencileri için daha belirgin olması bu ilişkilerin genellikle erkeklerde daha belirgin olduğu ya da cinsiyet farkı olmadığını belirten bazı çalışmalarla (Årseth, Kroger, Martinussen ve Marcia, 2009; Schiedel ve Marcia, 1985) çelişkiyken, kimlik oluşturmada bağlanma olmaksızın bireyin etkin bir şekilde seçenekleri araştırmasının yaşamda belirsizliğe neden olarak iyilik hali ve ilgili öğeleri olumsuz etkileyebileceğini öne süren çalışmalarla (Waterman, 1999) ve ülkemizde yapılan ve moratoryumun yalnızlıkla daha yakın ilişkileri olduğunu gösteren Arslan ve diğerlerinin çalışmalarıyla (2011) uyumludur. Ayrıca bu bulgular Johnson, Kent ve Yale'in (2012) en düşük yakınlık düzeyine kadın genç yetişkinlerde moratoryum statüsündeki bireylerin, erkek genç yetişkinlikte ise dağınıklık ve moratoryum statüsündeki bireylerin sahip olduğu bulgusunu destekler niteliktedir. Bu çalışmanın bulguları, herhangi bir kimliğe

bağlanmamış olmanın verdiği belirsizliğe karşılık aktif bir araştırma olmaksızın dahi herhangi bir kimliğe yönelmenin yaşamda bir anlam ve hedef sağlayarak olumlu etkiler sağlayabileceğini savunan çalışmalara ek bulgu sağlıyor olarak yorumlanabilir. Ancak, araştırmada ele alınan yakınlık değişkeninin ölçülen özelliğinden dolayı genellemeden kaçınılması gereğine dikkat çekmek gerekir. Alan yazında yakınlık ile kimlik statüleri arasındaki ilişkiler genellikle yakınlık düzeyleri (yüzeysel ilişkiye karşılık derin etkileşime dayalı yakın ilişki) aracılığıyla ölçülür. Eldeki çalışmada ise yakınlık düzeyi değil yakınlık doyumunu ele alınmıştır. Alan yazında genellikle üst düzey yakınlık ile ilişkilendirilen moratoryum statüsündeki bireyler bu örneklem içinde derin yakın ilişkiler kurma kapasitesine sahip olabilir. Ancak yaşam hedeflerinin karmaşıklığı ve sahip oldukları ilişkilerin kalitesini kıyaslayabilecekleri referans noktalarının yetersizliğinden dolayı hâlihazırda ilişkilerinden daha az doyum alıyor olabilirler. Benzer şekilde erkek öğrencilerde dağınık kimlik ile yakınlık doyumunu arasında beklenen olumsuz ilişkinin gözlenmemesi, bu öğrencilerin yakın ilişkiler kurabilmelerine dayalı değil de, henüz anlamlı yakın ilişkilere hazır olmadıklarından daha çok eğlence amaçlı ve çıkara dayalı ilişkileri tercih etmeleri ve bu yüzden yakın ilişkilere ilişkin beklenti düzeylerinin düşük olmasına bağlı olabilir. Kimlik statüleri ile yakınlık arasındaki ilişkilerin yakınlık düzeyi ile ilişkilerini inceleyen ek çalışmalar konunun daha iyi anlaşılmasında yararlı olacaktır. Söz konusu ilişkilerin erkek öğrenciler değil de kız öğrencilerde daha belirgin olması yine Johnson, Kent ve Yale'in (2012) bulgularıyla uyumludur. Bu sonuçlar kız ve erkeklerin kimlik gelişim sürecine etki eden kültürel değerler ve etkenlerin değişmesine atfedilebileceği gibi katılımcıların üniversiteye devam eden öğrenciler olmasından da kaynaklanabilir.

Bu çalışmanın bir diğer bulgusu, yine araştırmanın sayıltıları doğrultusunda yakınlık doyumunun temel yordayıcılarının ideolojik alana ait değil, kişilerarası kimlik alanlarına ait alt boyutların olmasıdır. Kimlik statülerinden kişilerarası dağınık ve moratoryum yakınlık doyumunu olumsuz yönde yordarken, kişilerarası başarı statüsü yakınlık doyumunu olumlu yönde yordamaktadır. Bu bulgular alan yazında ideolojik kimliğin alt öğeleri olan dinsel ve politik kimlik düzeylerinin yakınlık gelişimiyle ilişkili olmadığını gösteren bulgularıyla (Cantor ve Malley, 1991; Kacerguis ve Adams, 1980) ve Beyers ve Seiffge-Krenke'in (2010) ego gelişimi puanlarının genç yetişkinlikte yakınlık puanlarıyla ilişkili olduğunu ve bu ilişkinin kişilerarası kimlik aracılığıyla olduğunu ortaya koyan boylamsal çalışmasının bulgularıyla paraleldir.

Kimlik statülerinin akademik başarı puanlarıyla ilişkilerini belirlemek amacıyla yapılan analizler ideolojik başarının akademik başarı puanlarını olumlu yönde, kişilerarası moratoryum ve kişilerarası başarı puanlarının olumsuz yönde yordadığını ortaya koymaktadır. Kız ve erkek öğrenciler için ayrı ayrı yapılan analizler kız öğrenciler için kişilerarası dağınık ve kişilerarası başarı düzeylerinin olumsuz, ideolojik başarı puanlarının ise olumlu yordayıcılar olduğunu, Lounsbury, Huffstetler, Leong ve Gibson'ın (2005) çalışmasında olduğu gibi kimlik statülerinin akademik başarıya ilişkin varyansın % 9'unu açıkladığını, ancak akademik başarı puanlarıyla kimlik statüleri arasındaki ilişkilerin erkek öğrenciler için anlamlı olmadığını ortaya koymaktadır. Yakınlık doyumunun yordayıcıları sadece kişilerarası alana ait alt boyutlar iken, akademik başarı puanları aynı zamanda ideolojik başarı tarafından da yordandığıdır. Bu bulgular kişilerarası alana ait alt boyutların daha çok yakınlık doyumunu, ideolojik alana ait alt boyutların ise daha çok akademik başarı puanlarıyla ilişkili olması gerektiği sayılısını destekler niteliktedir. Öte yandan, öğrencilerin başarı düzeylerini belirlemede sadece ideolojik değil kişilerarası alanında önemli olduğu bulgusu yakınlığı genç yetişkinlikteki en önemli gelişimsel görevlerden biri olarak tanımlayan çalışmaları destekler niteliktedir (Arnett, 2000).

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarını yordayan alt boyutlar ideolojik moratoryum, ideolojik başarı, kişilerarası bağımlı ve kişilerarası moratoryum statüleridir. İdeolojik ve kişilerarası alanda moratoryum statüsü yaşam doyumunu olumsuz yordarken kişilerarası bağımlı ve ideolojik başarı statüleri yaşam doyumunu olumlu yönde yordamaktadır. Alan yazında başarı statüsündeki bireyler genellikle yüksek iyilik haline sahip olma dahil olmak üzere psikososyal açıdan daha sağlıklı bireyler olarak tanımlanırken moratoryum genellikle iyilik halinin en düşük düzeyde algılandığı statüdür (Meeus, 1996; Waterman, 1999). Eldeki çalışmanın bu bulguları alan yazıyla uyumludur. Bağımlı statünün yaşam doyumuyla ilişkilerine dair çalışmalarda ise daha önce değinildiği gibi farklı bulgu ve yorumlar yer almaktadır. Meeus (1996) bağımlılık yoksunluğunun iyilik halini olumsuz etkilediğini, ancak bu etkinin özellikle araştırma varken olduğunda daha belirgin olduğunu belirtmiştir. Öte yandan Schwartz ve diğerleri (2011) bağımlı statüsünde bireyin araştırma yapmaksızın bağlanmasının içsel ihtiyaç ve yetilere yabancılaşma getirerek olumsuz etkileri olacağını öne sürmektedir. Bu çalışmada bağımlı statü yaşam doyumunu olumlu yordamaktadır. Bu bulgular alan yazının bağımlı statüdeki bireylerin genellikle kaygı düzeyleri düşük, hedefe odaklı ve uyumlu ancak



savunmacı ve katı olarak nitelendiren bulgularıyla uyumlu (Bergh ve Erling, 2005) ve Cote ve Levine'nin (1988) bağımlı statüdeki bireylerin toplumda diğerleri tarafından desteklenen değerlerin önemine ilişkin farkındalıklarından dolayı psikososyal açıdan daha sağlıklı oldukları şeklindeki yorumlarını da destekler niteliktedir. Ancak bu çalışmanın daha önemli bulgusu bağımlı statünün ideolojik ve kişilerarası alanlarının etkilerinin farklılığıdır. Kişilerarası bağımlılık yaşam doyumunu olumlu yönde yordarken ideolojik bağımlılık olumsuz yönde yordamaktadır. Bu bulgular alan yazındaki çelişkilerin nedenine de ışık tutacak niteliktedir. İdeolojik, dini ve mesleki öğelere araştırma olmaksızın bağlanan bireyler alan yazında önerildiği gibi içsel öğelere yabancılaşıyorlarsa yaşam doyum düzeyleri düşecektir. Öte yandan, kişilerarası alanda araştırma olmaksızın dahi olsa bağlılık hissine sahip bireyler daha az çatışma yaşayarak uyumlu ve sağlıklı hissediyor olabilirler.

Bu çalışmada kimlik statülerinin yaşam doyumuyla ilişkilerinde kız ve erkek öğrencilerdeki olası farklılıkları belirlemek amacıyla yapılan analizlere göre erkek öğrencilerde hem kişilerarası moratoryumun hem de ideolojik moratoryumun yaşam doyumunu olumsuz yordadığı, kız öğrencilerinde ise ideolojik moratoryumun yanında ideolojik bağımlılığın da olumsuz yordayıcı olduğu görülmüştür. Bu bulgular ülkemizin kimlik tanımlama problemine bağlı kültüre özgü bir bulgu olabilir. Türkiye'deki laiklik tartışmalarının merkezinde yer alan türban tartışması dindar kız öğrencileri ister istemez bu tartışmanın tarafları konumuna getirmiştir. Gerek üniversitede türbanın yasaklanıp yasaklanmamasına yönelik tartışmaların öğrenciler üzerindeki baskıları, gerek farklı inanç, özellik ve değerler sistemine sahip karma bir yapının biraradalığına dayalı sorgulamayı gerektiren ve kimliğin araştırmaya dayalı yeniden tanımlanmasını destekler nitelikteki üniversite yaşamı bağımlı statüdeki kız öğrenciler üzerinde daha belirgin etkilere neden olabilir.

Bu çalışmada kimlik statülerinin yakınlık doyumunu yordadığına ilişkin bulgularına ek olarak yakınlık doyumunu aynı zamanda kimlik statüleri ile yaşam doyumunu arasındaki ilişkide aracı rol üstlenmektedir. Kız öğrenciler için ideolojik bağımlı ve ideolojik moratoryum, erkek öğrenciler için ise kişilerarası moratoryum kimlik statüleri ile yaşam doyumunu arasındaki ilişkide yakınlık doyumunu aracı rolüne sahiptir. Berzonsky (2003) kimlik sürecinde oluşturulan bağlılığın kişisel deneyimleri anlamlandırma sürecinde referans niteliği taşıdığından olumlu olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda moratoryum statüsünün olumsuz etkilerinin yaşamda belirsizlik yaratarak sosyal paylaşım, uyum ve ortak değer paylaşımını

zorlaştırması aracılığıyla olduğu söylenebilir. Kız öğrencilerde ise ideolojik moratoryumun yanında ideolojik bağımlılıkta olumsuz yordayıcıdır. Bergh ve Erling (2005) bağımlı statüsündeki bireylerin düşünce sürecinde katı ve savunmacı olduğunu belirtmektedir. Bu tür özellikler özellikle üniversite gibi sorgulamayı teşvik eden bir ortamda kişilerarası çatışma aracılığıyla yaşam doyumunda azalmaya neden olabilir. Benzer şekilde Demir'in (2009) kız öğrencilerinin ideolojik alanda başarılı kimlik düzeylerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğunu ortaya koyan çalışması çerçevesinde bağımlı kimlik geliştiren kız öğrencilerin daha yalnız kaldıkları söylenebilir.

Bu çalışma alana ilk olarak kimlik statülerinin yakınlık doyumunu, akademik başarı puanları ve yaşam doyumlarına etkilerinin farklı kimlik alanlarına ait alt boyutlar aracılığıyla olduğunu gösteren bulgularıyla katkıda bulunmaktadır. Başarı puanları ve yaşam doyumları ideolojik alanla daha yakından ilgiliyken, yakınlık doyumunu sadece kişilerarası ilişkiler alt boyutuyla ilgilidir. Daha da önemlisi kişilerarası bağımlı statüsü kız öğrenciler için yaşam doyumunu olumlu yordarken ideolojik bağımlı statüsü olumsuz yordamaktadır. Benzer şekilde ideolojik başarı akademik başarı puanlarını olumlu yordarken kişilerarası başarı puanları olumsuz yordamaktadır. Bu bulgular en azından bazı değişkenlerle ilişkilerinde kimlik statülerinin ideolojik ve kişilerarası alanlarını birleştirilerek elde edilen puanların var olan bazı ilişkileri saklayabileceğini ortaya koymaktadır. Bu çalışma aynı zamanda kimlik statüleri ile yaşam doyumunu arasındaki ilişkide yakınlık doyumunun aracı rolünü ortaya koyarak alana katkı sağlamaktadır. Bu bulgular gerek üniversitede öğrencilere sunulan hizmetlerin sadece mesleki gelişimi sağlayacak bilgiyle sınırlı olmayıp psikososyal gelişimi de teşvik edici PDR hizmetlerini de içermesi gereğini, gerekse öğrencilerin gelişimlerini destekleyici bir eğitim ortamı yaratmada görevli üniversitenin danışmanlık servislerinin öğrencilere yardım programlarında kimlik statülerini de önemli bir değişken olarak ele almaları gereğini bir kez daha vurgulamaktadır. Özellikle farklı kültür ve beklentilere sahip öğrenciler için üniversitenin ilk yılı kimlik gelişiminin yeniden ele alındığı ve bazen akademik yaşamı ve uyumu da olumsuz etkidiği için PDR çalışmalarında kimlik gelişimi ve bu süreçte uyumu kolaylaştırıcı faktörlerin ele alınması önemli görülmektedir.

Son olarak bu çalışmanın alana katkıları sınırlılıkları ve farklılıkları çerçevesinde ele alınmalıdır. Bu çalışmanın ilk sınırlılığı öğrencilerin akademik başarı puanlarının örneklemin ancak yarısından elde edilmiş olmasıdır. Bulguların genellenebilirliği açısından akademik başarı puanlarına ilişkin bulguların farklı

üniversitelere ait örneklem gruplarıyla test edilmesi faydalı olacaktır. Ek olarak, gelecek çalışmalarda öğrenci özelliklerinden bağımsız olarak öğretim elemanının değerlendirme kriterlerinden ciddi şekilde etkilenen akademik başarı puanı yerine akademik motivasyon ya da öğrenme düzeyi gibi değişkenlerle ilişkileri irdelenebilir. İkinci olarak alan yazında kimlik ile yakınlık arası ilişki genellikle yakınlık

düzeyle irdelenerek incelenmektedir. Bu çalışmada ise yakınlık düzeyleri değil, yakınlık doyumu ele alınmıştır. Benzer şekilde bu çalışmada daha kapsamlı kavram olan iyilik hali değil sadece bilişsel boyutu içeren yaşam doyumuyla ilişkileri irdelenmiştir. Gelecekte yapılacak çalışmalar bu tür farklılıkların etkileri konusunda bilgi edinilmesi açısından yararlı olacaktır.

### Kaynaklar

- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55, 469-480.
- Årseth, A. K., Kroger, J., Martinussen, M. ve Marcia J. E. (2009). Meta-analytic studies of identity status and the relational issues of attachment and intimacy. *Identity*, 9, 1-32.
- Arslan, C., Hamarta, E., Özyeşil, Z. ve Saygın, Y. (2011). Üniversite öğrencilerinde yalnızlığın kimlik statüleri açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi, A.K. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 89-99.
- Bacanlı, F. (2012). Karar verme stratejileri ve ego kimlik statüleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37(163), 17-28.
- Balkaya, A. ve Ceyhan, E., (2007). Lise öğrencilerinin kimlik duygusu kazanım düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (1), 433-446.
- Baron, R. M. ve Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51, 1173-1182.
- Bennion, L. D. ve Adams, G. R. (1986). A revision of the extended version of the objective measure for ego identity status: An identity instrument for use with late adolescents. *Journal of Adolescent Research*, 1, 183-197.
- Bergh, S. ve Erling, A. (2005) Adolescent identity formation: A Swedish study of identity status using the EOM-EIS-II. *Adolescence*, 18(1), 3-24.
- Berzonsky, M. D. (2003). Identity style and well-being: Does commitment matter? *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 3(2), 131-142.
- Berzonsky, M. D. ve Adams, G. R. (1999). Reevaluating the identity status paradigm: Still useful after 35 years. *Developmental Review*, 19, 557-590.
- Beyers, W. ve Seiffge-Krenke, I. (2010). Does identity precede intimacy? Testing Erikson's identity in adolescence and emerging adulthood theory on romantic development in emerging adults of the 21st century. *Journal of Adolescent Research*, 25, 387-415.
- Bukobza, G. (2009). Relations between rebelliousness, risk-taking behavior, and identity status during emerging adulthood. *Identity*, 9(2), 159-177.
- Büyüksahin, A. (2005). Çok Boyutlu İlişki Ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 16(2), 97-105.
- Cantor, N. ve Malley, J. (1991). Life tasks, personal needs, and close relationships. In G.J.O. Fletcher ve F.D. Fincham (Eds.) *Cognition in close relationships* (pp. 101-125). Hillsdale, N.J.: Erlbaum.
- Cenkseven, F. ve Akbaş, T. (2007). Üniversite öğrencilerinde öznel ve psikolojik iyi olmanın yordayıcılarının incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(27), 43-65.
- Ceyhan, E. (2010). Predictiveness of identity status, main internet use purposes and gender on university students' the problematic internet use. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10(3), 1323-1355.
- Côté, J. E. ve Levine, C. (1988). A critical examination of the ego identity status paradigm. *Developmental Review*, 8, 147-184.
- Cross, H. J. ve Allen, J. G. (1970). Ego identity status, adjustment, and academic achievement. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 34(2), 288.
- Demir, I. (2009). Gençlerin kimlik statülerinin kültürel karşılaştırması: İstanbul-Nusaybin örneği. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 16(3), 129-136.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J. ve Griffin, S. (1985). The satisfaction with Life Scale. *Journal of Personality Assessment*, 49, 71-75.
- Dost, T. M. (2007). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunun bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(22), 132-143
- Erikson, E. H. (1950). *Childhood and society*. New York: Norton.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity, youth, and crisis*. Norton, New York.
- Erlanger, D. M. (1998). Identity status and empathic response patterns: A multidimensional investigation. *Journal of Adolescence*, 21, 323-335.

- Eryılmaz, A. ve Aypay, A. (2011). Ergen öznel iyi oluşu ile kimlik statüsü ilişkisinin incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 167-179.
- Hodgeson, J. W. ve Fischer, J. L. (1979). Sex difference in identity and intimacy development in college youth. *Journal of Youth and Adolescence*, 8 (1), 37-50.
- Hofer, J., Kärtner, J., Chasiotis, A., Busch, H. ve Kiessling, F. (2007). Socio-cultural aspects of identity formation: The relationship between commitment and well-being in student samples from Cameroon and Germany. *Identity*, 7(4), 265-288.
- Johnson, H. D., Kent, A. ve Yale, E. (2012). Examination of identity and romantic relationship intimacy associations with well-being in emerging adulthood. *Identity*, 12(4), 296-319.
- Kacerguis, M. A. ve Adams, G. R. (1980). Erikson stage resolution: The relationship between identity and intimacy. *Journal of Youth and Adolescence*, 9(2), 117-126.
- Köker, S. (1991). *Normal ve sorunlu ergenlerde yaşam doyumunu düzeyinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kroger, J., Martinussen, M. ve Marcia, J.E. (2010). Identity status change during adolescence and young adulthood: A meta-analysis. *Journal of Adolescence*, 33, 683-698.
- Lounsbury, J. W., Huffstetler, B. C., Leong, F. T. ve Gibson, L. W. (2005). Sense of identity and collegiate academic achievement. *Journal of College Student Development*, 46(5), 501-514.
- Marcia, J. E. (1966). Development and validation of ego-identity status. *Journal of Personality and Social Psychology*, 3, 551-558.
- Meeus, W. (1996). Studies on identity development in adolescence: An overview of research and some new data. *Journal of Youth and Adolescence*, 25(5), 569-598.
- Meeus, W., Ledema, J., Hersen, M. ve Vollebergh, W. (1999). Patterns of adolescent identity development: Review of literature and longitudinal analysis. *Developmental Review*, 19, 419-461.
- Oskay, G. (1998). Genişletilmiş Objektif Ego Kimlik Statüsü Ölçeği'nin EOM-EIS' in Türkçeye uyarlanması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(9), 17-24.
- Özgüngör, S. (2009). Postmodern değerler, kimlik oluşumu ve yaşam doyumunu. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 9(31), 32-42.
- Padilla-Walker, L. M., Barry, C., Carroll, J. S., Madsen, S. D. ve Nelson, L. J. (2008). Looking on the bright side: The role of identity status and gender on positive orientations during emerging adulthood. *Journal of Adolescence*, 31(4), 451-467.
- Powers, C. L. (2008). Academic achievement and social involvement as predictors of life satisfaction among college students. *Psi Chi Journal of Undergraduate Research*, 13(3), 128-136.
- Schwartz, S. J., Beyers, W., Luyckx, K., Soenens, B., Zamboanga, B. L., Forthun, L. ...Waterman, A. S.(2011). Examining the light and dark sides of emerging adults' identity: A study of identity status differences in positive and negative psychosocial functioning. *Journal of Youth and Adolescence*, 40, 839-859.
- Seaton, E. K., Scottham, K.M. ve Sellers, R.M. (2006). The status model of ethnic identity development in African American adolescents: Evidence of structure, trajectories and well-being. *Child Development*, 77(5), 1416-1426.
- Schiedel, D. G. ve Marcia, J. E. (1985). Ego identity, intimacy, sex role orientation, and gender. *Developmental Psychology*, 21, 149-160.
- Shanahan, M. ve Pychyl, T.A. (2007). An ego identity perspective on volitional action: Identity status, agency, and procrastination. *Personality and Individual Differences*, 43, 901-911.
- Snell, W. E., Jr., Schicke, M. ve Arbeiter, T. (2002). The Multidimensional Relationship Questionnaire: Psychological dispositions associated with intimate relations. In W. E. Snell, Jr. (Ed.) *New Directions in The Psychology of Intimate Relations: Research and Theory*. Cape Girardeau, MO: Snell Publications. WEB: <http://cstl-cla.semo.edu/snell/books/intimate/intimate.htm>.
- Waterman, A. S. (1999). Identity, the identity statuses, and identity statuses development: A contemporary statement. *Developmental Review*, 591-621.
- Waterman, A. S. (2007). Doing well: The relationship of identity status to three conceptions of well-being. *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 7, 289-307.
- Waterman, A. S. ve Waterman, C. K. (1970). The relationship between ego identity status and satisfaction with college. *Journal of Educational Research*, 64(4), 165-168.
- Waterman, A. S. ve Waterman, C. K. (1972). Relationship between freshman ego identity status and subsequent academic behavior: A test of the predictive validity of Marcia's categorization system for identity status. *Developmental Psychology*, 6(1), 179.
- Wright, P. H. (1978). Toward a theory of friendship based on a conception of self. *Journal of Human Communication Research*, 4,196-207.

### *Extended Summary*

## Intimacy and GPA in the Relationship Between Identity and Life Satisfaction

**Sevgi ÖZGÜNGÖR**

According to Erikson, identity development constitutes one of the most important (if not foremost) developmental tasks of adolescence and young adult years. Indeed, empirical studies conducted on the ground of the theory lend strong supports to the statement since higher levels of identity (e.g., achievement and moratorium) are usually associated with adaptive psychosocial behaviors while less advanced identity status of diffusion is correlated to psychosocial problems. Identity status has been also linked to intimacy and school achievement (Arseth, Kroger, Martinussen & Marcia, 2009). Existing research revealed that achieved individuals report the highest levels of life satisfaction while moratoriums report the lowest. However, results also change based on culture and the context. For example, Hofer, Kärtner, Chasiotis, Busch, and Kiessling (2007) reported that while the only predictors of Cameroon students' wellbeing was achievement status, for German students identity achievement was positively, foreclosure was negatively correlated to wellbeing. These results highlight the importance of studies with culturally different samples.

Finally, although existing literature accumulated very useful information about the correlates of identity status, the mechanisms whereby these relationships form are still not completely understood. In light of the studies linking identity status to life satisfaction, intimacy and achievement and studies linking life satisfaction to achievement and identity, it is possible to think that both intimacy and academic achievement play mediator role in the relationship between identity status and life satisfaction.

In summary, the main purposes of this study are (a) to determine identity status value for the prediction of university students intimacy satisfaction and to test whether this relationship shows gender differences (b) to determine identity status value for the prediction of university students academic achievement and to test whether this relationship shows gender differences (c) to test the mediation role

of intimacy satisfaction and academic achievement scores in the relationship between identity status and life satisfaction of university students (d) to test the gender differences for the possible mediation role of intimacy satisfaction and academic achievement scores in the relationship between identity status and life satisfaction of university students.

### **Method**

A total of 673 (183 male, 490 female) students from the Department of Education in a state university in Ege Region participated to the study. Students' ages ranged from 18 to 25. Students' academic achievement scores ranged between 1.92 to 3.79. Students completed a battery of questionnaires including Extended Measure of Ego Identity Status Questionnaire developed by Marcia (1966), reevaluated by Bennion and Adams (1986), The Multidimensional Relationship Questionnaire developed by Snell, Schicke and Arbeiter (2002) and Life Satisfaction Scale developed by Diener, Emmons, Larsen and Griffin (1985).

### **Findings**

According to the results, interpersonal diffusion (negative), interpersonal moratorium (negative) and interpersonal achievement predicted approximately %19 of the variance in intimacy satisfaction scores. While the predictors of identity satisfaction for female students were interpersonal diffusion, interpersonal moratorium (negative) and interpersonal achievement, the only status predicting male students' intimacy satisfaction was interpersonal moratorium (negative). The second set of regression analysis revealed that ideological achievement was positive, interpersonal achievement was negative predictor of GPA for entire group. For female students, while interpersonal achievement and interpersonal diffusion status were negative predictors; ideological achievement was a positive predictor. For male students, none of the identity status was significant. At the last stages of

the analysis, necessary conditions based on Baron and Kenny's suggestions were met only for intimacy satisfaction since the relationship between GPA and life satisfaction was not statistically significant. Therefore, mediation is tested only for identity satisfaction. According to the regression results, ideological and interpersonal moratoriums were negative predictors of life satisfaction and ideological achievement and ideological foreclosure were positive predictors. After intimacy satisfaction entered the regression, only interpersonal moratorium lost its significance. For female students, ideological foreclosure and ideological moratorium statuses were negative and both ideological and interpersonal achievement were positive predictors. Upon identity satisfaction entrance to the analysis, ideological diffusion was also significant; however, both ideological foreclosure and ideological moratorium lost their significance. For male students, the significant predictors of life satisfaction were ideological and interpersonal moratorium. When intimacy satisfaction was entered the regression, interpersonal moratorium lost its significance. These results indicate that intimacy satisfaction plays a mediator role in the relationship between life satisfaction and interpersonal moratorium for the entire sample. For female students, intimacy satisfaction plays a mediator role in the relationship between life satisfaction and both ideological foreclosure and ideological moratorium. For male students, intimacy satisfaction plays a mediator role in the relationship between life satisfaction and ideological moratorium.

### Conclusions

This study reveals that identity status predict intimacy satisfaction, GPA and life satisfaction scores

of university students and intimacy satisfaction plays a mediating role in the relationship between identity status and life satisfaction. In line with existing literature, intimacy satisfaction was predicted by interpersonal satisfaction positively and by interpersonal diffusion negatively. However, unlike what existing literature suggested, interpersonal moratorium predicted intimacy satisfaction negatively and observed relationships were stronger for female students. In the existing literature, moratorium status is usually linked to more intimacy. The discrepancy could have been stemmed from cultural differences or from the nature of observed variable.

While identity satisfaction was related to interpersonal dimension, GPA was related to the both interpersonal and ideological dimensions. Ideological achievement, interpersonal moratorium and interpersonal achievement together explained around 9% of total variance, which was very similar to findings of Lounsbury, Huffstetler, Leong and Gibson's (2005) study. The predictors of life satisfaction was similar to early findings for both moratorium and achievement status, where both ideological and interpersonal moratorium predicted life satisfaction negatively and ideological achievement predicted positively. In the literature, the findings regarding foreclosure reveal different results in that foreclosure is linked to life satisfaction both positively and negatively (Meeus, 1996; Schwartz et.al., 2011). This study's findings help to understand this inconsistency since interpersonal foreclosure and ideological foreclosure had opposite effect on life satisfaction where only the interpersonal foreclosure was beneficial for life satisfaction. These results indicate that discriminating interpersonal and ideological domains might help better understanding of identity status effect on life satisfaction.